

Par nomas maksas samazināšanu nekustamajiem īpašumiem Valkas novada pašvaldībā

Izdoti saskaņā ar Pašvaldību likuma
4. panta pirmās daļas 12. punktu, 44. pantu,
Ministru kabineta 2018. gada 20. februāra
noteikumu Nr. 97 "Publiskas personas
mantas iznomāšanas noteikumi"
87., 88., 89., 91., 92., 93., 93.¹ punktu

1. Vispārīgie jautājumi

1. Saistošie noteikumi nosaka nomas maksas samazinājuma gradāciju un nosacījumu piemērošanas kārtību par Valkas novada pašvaldībai īpašumā esošām vai piekrītošām nedzīvojamām telpām un nekustamajiem īpašumiem, kuru sastāvā ir nedzīvojamas ēkas un zeme.
2. Saistošos noteikumos izmantoto saīsinājumu un terminu skaidrojumi:
  - 2.1. Komisijas Regula Nr.2023/2831 – Eiropas Komisijas 2023. gada 13. decembra Regula Nr. 2023/2831¹ par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam;
  - 2.2. Komisijas Regula Nr. 717/2014 – Eiropas Komisijas 2014. gada 27. jūnija Regula Nr. 717/2014² par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam zvejniecības un akvakultūras nozarē attiecībā uz zvejniecības uzņēmumiem;
  - 2.3. Komisijas Regula Nr. 1408/2013 – Eiropas Komisijas 2013. gada 18. decembra Regulai Nr. 1408/2013³ par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam lauksaimniecības nozarē;
  - 2.4. Pašvaldība – Valkas novada pašvaldība;
  - 2.5. Noteikumi – Valkas novada pašvaldības saistošie noteikumi "Par nomas maksas samazināšanu nekustamajiem īpašumiem Valkas novada pašvaldībā";
  - 2.6. Nomnieks – fiziska vai juridiska persona, kura noslēgusi ar Pašvaldību nedzīvojamo telpu nomas līgumu vai nekustamā īpašuma nomas līgumu;
  - 2.7. Viens vienots uzņēmums – uzņēmums, kas atbilst Komisijas Regula Nr.2023/2831 2. panta 2. punktā, Komisijas Regulas Nr. 717/2014 2. panta 2. punktā un Komisijas Regulas Nr. 1408/2013 2. panta 2. punktā noteiktajai viena vienota uzņēmuma definīcijai.
3. Nomas maksas samazinājuma saņēmējs ir Nomnieks, kura saimnieciskās darbības veids atbilst kādai no zemāk minētām Eiropas Komisijas regulām:
  - 3.1. Komisijas Regula Nr. 2023/2831;
  - 3.2. Komisijas Regula Nr. 717/2014;
  - 3.3. Komisijas Regula Nr. 1408/2013.
4. Piešķirto *de minimis* atbalstu drīkst kumulēt ar citu *de minimis* atbalstu līdz Komisijas Regulas 2023/2831 3. panta 2. punktā, Komisijas Regulas Nr. 717/2014 3. panta 2. punktā un Komisijas Regulas Nr. 1408/2013 3. panta 2. punktā noteiktajam robežlielumam. Nomniekam Pašvaldībā jāiesniedz visa informācija par plānoto un piešķirto atbalstu par tām pašām attiecināmajām izmaksām, norādot atbalsta piešķiršanas datumu, atbalsta sniedzēju, atbalsta pasākumu un plānoto/piešķirto atbalsta summu un atbalsta intensitāti.

2. Nomas maksas samazināšanas apmērs

5. Nomas maksas samazinājums var tikt piešķirts sekojošā apmērā un uz sekojošu termiņu, ja Nomnieks ievēro vismaz vienu no šādiem nosacījumiem:
  - 5.1. Nomnieks pašvaldības administratīvajā teritorijā izveidos jaunas darba vietas:

- 5.1.1. Vismaz vienu jaunu darba vietu: 15 % apmērā no nomas maksas uz 5 (pieciem) gadiem;
- 5.1.2. Vismaz divas jaunas darba vietas: 35 % apmērā no nomas maksas uz 5 (pieciem) gadiem;
- 5.1.3. Vismaz trīs jaunas darba vietas: 50 % apmērā no nomas maksas uz 5 (pieciem) gadiem.
- 5.2. Nomnieks veiks nomas objektā finansiālus ieguldījumus (investīcijas), kas nodrošinās saimnieciskās darbības paplašināšanu vai dažādošanu vai veiks finansiālus ieguldījumus (investīcijas), kas sekmēs inovāciju vai jaundibinātu uzņēmumu veidošanos Pašvaldībā:
  - 5.2.1. Ne mazāk kā 10 000 euro apmērā: 10 % apmērā uz 1 (vienu) gadu;
  - 5.2.2. Ne mazāk kā 25 000 euro apmērā: 15 % apmērā uz 2 (diviem) gadiem;
  - 5.2.3. Ne mazāk kā 48 000 euro apmērā: 30 % apmērā uz 2 (diviem) gadiem;
  - 5.2.4. Ne mazāk kā 75 000 euro apmērā: 35 % apmērā uz 3 (trijiem) gadu;
  - 5.2.5. Ne mazāk kā 100 000 euro apmērā: 40 % apmērā uz 4 (četriem) gadiem;
  - 5.2.6. Ne mazāk kā 150 000 euro apmērā: 50 % apmērā uz 5 (pieciem) gadiem.
- 5.3. Nomnieks veiks finansiālus ieguldījumus (investīcijas) nomas objekta infrastruktūras attīstībā:
  - 5.3.1. Ne mazāk kā 5 000 euro apmērā: 10 % apmērā uz 6 (sešiem) mēnešiem;
  - 5.3.2. Ne mazāk kā 10 000 euro apmērā: 12 % apmērā uz 1 (vienu) gadu;
  - 5.3.3. Ne mazāk kā 20 000 euro apmērā: 15 % apmērā uz 2 (diviem) gadiem;
  - 5.3.4. Ne mazāk kā 50 000 euro apmērā: 25 % apmērā uz 3 (trijiem) gadu;
  - 5.3.5. Ne mazāk kā 75 000 euro apmērā: 30 % apmērā uz 4 (četriem) gadiem;
  - 5.3.6. Ne mazāk kā 90 000 euro apmērā: 40 % apmērā uz 4 (četriem) gadiem;
  - 5.3.7. Ne mazāk kā 125 000 euro apmērā: 50 % apmērā uz 5 (pieciem) gadiem;
- 5.4. Nomnieks nomas objektu izmantos sociālās aizsardzības, kultūras, izglītības, zinātnes, sporta, vides un dzīvnieku aizsardzības vai veselības aprūpes funkciju nodrošināšanai – 50 % apmērā no nomas maksas uz 5 (pieciem) gadiem;
6. Nomniekam atbalsts var tikt piešķirts, ja tam šo Noteikumu ietvaros Viena vienota uzņēmuma līmenī plānotais *de minimis* atbalsta apmērs kopā ar attiecīgajā fiskālajā gadā un iepriekšējos divos fiskālajos gados piešķirto *de minimis* atbalstu nepārsniedz Komisijas Regulas Nr. 2023/2831 3. panta 2. punktā, Komisijas Regulas Nr. 717/2014 3. panta 2.a punktā un 3. punktā vai Komisijas Regulas Nr. 1408/2013 3. panta 2. punktā noteikto maksimālo *de minimis* atbalsta apmēru.
7. *De minimis* atbalstu sniedz, ievērojot Noteikumu 4. punktā noteiktos termiņus, bet ne ilgāk kā līdz Komisijas Regulas Nr. 2023/2831 7. panta 3. punktā un 8. pantā, Komisijas Regulas Nr. 717/2014 7. panta 4. punktā un 8. pantā, un Komisijas Regulas Nr. 1408/2013 7. panta 4. punktā un 8. pantā noteiktā piemērošanas termiņa beigām.

3. Nomas maksas samazināšanas piemērošanas kārtība

8. Nomnieks *de minimis* atbalsta uzskaites sistēmā aizpilda un apstiprina veidlapu par sniedzamo informāciju *de minimis* atbalsta uzskaitē un piešķiršanai atbilstoši Ministru kabineta 2018. gada 21. novembra noteikumu Nr.715 "Noteikumi par *de minimis* atbalsta uzskaites un piešķiršanas kārtību un *de minimis* atbalsta uzskaites veidlapu paraugiem".
9. Nomnieks, iesniedzot Pašvaldībā pieteikumu par *de minimis* atbalsta saņemšanu, pieteikumam pievieno *de minimis* sistēmā sagatavotās izdrukas veidlapu vai norāda *de minimis* sistēmā izveidotās un apstiprinātās pretendenta veidlapas identifikācijas numuru.
10. Pašvaldība pārbauda Nomnieka iesniegto pieteikumu *de minimis* atbalstam, apstiprina to un vienas darba dienas laikā pēc lēmuma par nomas maksas samazinājuma piešķiršanu Nomniekam, *de minimis* sistēmā ievada un reģistrē piešķirto atbalstu.
11. Izvērtējot Nomnieka atbilstību nomas maksas atvieglojuma piešķiršanas nosacījumiem, Pašvaldībai ir tiesības pieprasīt no Nomnieka papildus informāciju.
12. Nomnieks ir atbildīgs par Noteikumos paredzētajā kārtībā sniegto ziņu patiesumu.

13. Nomnieka atbilstību šo Noteikumu nosacījumiem izvērtē Pašvaldības Juridiskās nodaļas nekustamo īpašumu speciālists, lēmumu par nomas maksas samazinājumu pieņem Pašvaldības dome.
14. *De minimis* atbalsta piešķiršanas brīdis ir diena, kad Pašvaldības dome ir pieņēmusi lēmumu par nomas maksas samazinājuma piešķiršanu.
15. *De minimis* atbalsts netiek piešķirts sekojošām darbībām vai nozarēm:
  - 15.1. Ja tiek piemērota Komisijas Regula Nr. 2023/2831 – šīs regulas 1. panta 1. punkta a)-f) apakšpunktos minētās darbības vai nozares;
  - 15.2. Ja tiek piemērota Komisijas Regula Nr. 717/2014 – šīs regulas 1. panta 1. punkta a)-k) apakšpunktos minētās darbības vai nozares;
  - 15.3. Ja tiek piemērota Komisijas Regula Nr. 1408/2013 – šīs regulas 1. panta 1. punkta a)-f) apakšpunktos minētās darbības vai nozares.
16. Ja Nomnieks, kuram piemēro atbalstu, vienlaikus darbojas nozarēs, kas minētas Komisijas Regulas Nr. 2023/2831 1. panta 1. punkta a)-d) apakšpunktos un nozarēs, uz kurām attiecas Komisijas Regulas Nr. 2023/2831 regulējums, tas nodrošina šo nozaru darbību vai izmaksu nošķiršanu atbilstoši tam, kā norādīts Komisijas Regulas Nr. 2023/2831 1. panta 2. punktā, Komisijas Regulas Nr. 717/2014 1. panta 2. un 3. punktā un Komisijas Regulas Nr. 1408/2013 1. panta 2. un 3. punktā.
17. Ja Nomnieks nomas objektu izmanto gan darbībai, kurai samazinātas nomas maksas piemērošanas gadījumā atbalsts Nomniekam kvalificējams kā komercdarbības atbalsts, gan darbībai, kurai samazinātas nomas maksas piemērošanas gadījumā atbalsts nav kvalificējams kā komercdarbības atbalsts, un šīs darbības ir iespējams nodalīt, komercdarbības atbalsta regulējums tiek piemērots tikai tai darbībai, kurai atbalsts kvalificējams kā komercdarbības atbalsts. Ja darbību nav iespējams nodalīt, atbalsta regulējums tiek piemērots abām darbībām kopā.
18. Nomas maksas atlaide netiek piešķirta, ja Nomniekam:
  - 18.1. ar tiesas spriedumu pasludināts maksātnespējas process;
  - 18.2. ar tiesas spriedumu tiek īstenots tiesiskās aizsardzības process var ar tiesas lēmumu tiek īstenots ārpus tiesiskās aizsardzības process;
  - 18.3. uzsākta bankrota procedūra;
  - 18.4. saimnieciskā darbība ir apturēta vai izbeigta;
  - 18.5. noteikta atbilstība valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem, lai tam pēc kreditoru pieprasījuma piemērotu maksātnespējas procesu.
  - 18.6. pēdējā gada laikā ir konstatēti nomas līguma nosacījumu pārkāpumi, kas saistīti ar nomas maksas saistību neizpildi, nomas līgumā nomniekam uzdoto uzdevumu neizpildi vai nepienācīgu nomas objekta uzturēšanu;
  - 18.7. ir piemērotas starptautiskās vai nacionālās sankcijas vai būtiskas finanšu un kapitāla tirgus intereses ietekmējošas Eiropas Savienības vai Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalsts noteiktās sankcijas;
  - 18.8. Nomnieks uz iesnieguma par atlaides piešķiršanu, brīdi nav sasniedzis nomas līgumā noteiktos rezultātīvos rādītājus vai izpildījis nomas līgumā noteiktos uzdevumus.
19. Šo Noteikumu 5. punktā piešķirtais nomas maksas atbalsta apmērs nesummējas.
20. Pašvaldība datus par piešķirto *de minimis* atbalstu glabā 10 fiskālos gadus no dienas, kad piešķirts pēdējais atbalsts saskaņā ar šiem Noteikumiem, Nomnieks datus par saņemto *de minimis* atbalsu glabā 10 fiskālos gadus no atbalsta piešķiršanas brīža.
21. Nomniekam, kuram, atbilstoši Noteikumiem, ir piešķirts nomas maksas samazinājums, ir sekojoši pienākumi:
  - 21.1. izpildīt Noteikumu 5. punktā noteikto rādītāju, kuru tas ir norādījis savā iesniegumā par atlaides piešķiršanu un apņēmies izpildīt, sekojošos termiņos:
    - 21.1.1. Noteikumu 5.3.1. punktā noteiktos nosacījumus: ne vēlāk kā 3 (triju) mēnešu laikā no atbalsta piešķiršanas dienas

- 21.1.2. Noteikumu 5.2.1., 5.3.1. un 5.3.2. punktā noteiktos nosacījumus: ne vēlāk kā 6 (sešu) mēnešu laikā no atbalsta piešķiršanas dienas;
- 21.1.3. Noteikumu 5.1.1., 5.1.2., 5.2.2.-5.2.4. un 5.3.3.-5.3.4. punktā noteiktos nosacījumus: ne vēlāk kā 1 (viena) gada laikā no atbalsta piešķiršanas dienas;
- 21.1.4. Noteikumu 5.1.3., 5.2.5., 5.2.6., 5.3.5.-5.3.7. punktā noteiktos nosacījumus: ne vēlāk kā 2 (divu) gadu laikā no atbalsta piešķiršanas dienas.
- 21.2. uzturēt Noteikumu 5. punktā noteikto rādītāju, kuru tas ir norādījis savā iesniegumā par atlaides piešķiršanu un apņēmies izpildīt, visā nomas maksas atlaides saņemšanas posmā, ņemot vērā Noteikumu 21.1. punktā norādītos izpildes termiņus;
- 21.3. Nomnieks nav tiesīgs, izbeidzot nomas līgumu, nodalīt nomas objekta uzlabojumus, ko tas veicis, izpildot Noteikumu 5.3. punkta nosacījumus;
22. Rādītāju izpildes uzraudzības kārtība tiek noteikta, slēdzot vienošanos ar Nomnieku par nomas maksas samazinājuma piemērošanu.
23. Ja tiek konstatēts Komisijas Regulas Nr. 2023/2831, Komisijas Regulas Nr. 717/2014, vai Komisijas regulas Nr. 1408/2013 prasību pārkāpums, Nomniekam ir pienākums atmaksāt Pašvaldībai visu šo Noteikumu ietvaros saņemto *de minimis* komercdarbības atbalstu no līdzekļiem, kas ir brīvi no komercdarbības atbalsta, atbilstoši Komercdarbības atbalsta kontroles likuma IV vai V nodaļas nosacījumiem.

---

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32023R2831>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0717-20231025>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02013R1408-20231025>

Paskaidrojuma raksts

Valkas novada pašvaldības saistošajiem noteikumiem Nr.

“Par nomas maksas samazināšanu nekustamajiem īpašumiem Valkas novada pašvaldībā”

Paskaidrojuma raksta sadaļa	Norādāmā informācija
1. Mērķis un nepieciešamības pamatojums	<p>Valkas novada pašvaldības rīcībā ir nomas objekti (telpas), kas ilgstoši nav iznomāti. Nomas maksas atlaižu piemērošana, paredzot noteiktas prasības nomniekiem nomas maksas samazinājuma saņemšanai paaugstinās interesi pēc nomas objektiem, sniegs nomniekam atbalstu darbības uzsākšanā vai paplašināšanā, savukārt pašvaldība iegūtu apsaimniekotu nomas objektu, kurā tiek veikti ieguldījumi vai kurā tiek attīstīta uzņēmējdarbība, radot inovatīvus produktus vai jaunas darba vietas pašvaldības teritorijā.</p> <p>Ņemot vērā, ka šobrīd kopējais ekonomiskais stāvoklis valstī un pasaulē ir stagnējošs, ar nelieliem attīstības tempiem, nomas maksas atlaižu pieejamība varētu veicināt uzņēmēju, kuri nomā pašvaldības telpas un nekustamos īpašumus, interesi ieguldīt savas uzņēmējdarbības attīstībā.</p> <p>Papildus tam, šādu saistošo noteikumu izdošana ļaus līdzšinējiem nomniekiem, plānojot veikt uzlabojumus nomātajās telpās, pretendēt un saņemt nomas maksas atlaidi, tādējādi nomniekiem samazinot kopējos izdevumus un pašvaldībai iegūstot kvalitatīvākas nomas telpas.</p>
2. Fiskālā ietekme uz pašvaldības budžetu	<p>Saistošos noteikumos paredzētie instrumenti samazinās budžeta ieņēmumus, pašvaldībai gūstot zemākas nomas maksas. Vienlaikus, korektai nomas maksas atlaižu piemērošanai ir aktualizējamas nomas maksas, pasūtot tirgus nomas maksas novērtējumus. Paredzami negūtie ieņēmumi 2025., 2026. un 2027. gadā¹, ir sekojoši:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2025. gadā: 98 899 euro; • 2026. gadā: 131 865 euro; • 2027. gadā: 131 865 euro.
3. Sociālā ietekme, ietekme uz vidi, iedzīvotāju veselību, uzņēmējdarbības vidi pašvaldības teritorijā, kā arī plānotā regulējuma ietekme uz konkurenci	<p>Sociālā ietekme – nav; ietekme uz vidi – nav; ietekme uz iedzīvotāju veselību – nav; ietekme uz uzņēmējdarbības vidi pašvaldības teritorijā – saistošo noteikumu ieviešana var radīt pozitīvu ietekmi uz pašvaldības uzņēmējdarbības vidi, jo uzņēmējiem, kas nomā vai plāno nomāt pašvaldības īpašumus, rodas iespēja saņemt nomas maksas atlaidi (t.i., samazināt savus izdevumus), ja tie plāno attīstīt, pilnveidot vai paplašināt savu līdzšinējo darbību.</p>
4. Ietekme uz administratīvajām procedūrām un to izmaksām	<p>Saistošie noteikumi paredz noteiktas administratīvās procedūras, ko būtu nepieciešams veikt atbalsta saņēmējiem. Procedūras ir paredzētas minimāli iespējamā apmērā, atbilstoši normatīvo aktu prasībām.</p>
5. Ietekme uz pašvaldības	<p>Pašvaldības funkcijas tiks nodrošinātas līdzšinējā apjomā, un nav paredzēts cilvēkresursu palielinājums, vienlaikus, ir paredzama papildus slodze atbildīgajiem darbiniekiem.</p>

¹ Prognoze balstīta uz to, ka nomnieki, kuri ir tiesīgi saņemt atbalstu un nomā pašvaldības telpas vai nekustamos īpašumus, ir tiesīgi saņemt 50% atlaidi apskatāmā laika periodā.

funkcijām un cilvēkresursiem																									
6. Informācija par izpildes nodrošināšanu	Saistošajos noteikumos noteikto uzdevumu izpildi nodrošinās Pašvaldības Juridiskā nodaļa.																								
7. Prasību un izmaksu samērīgums pret ieguvumiem, ko sniedz mērķa sasniegšana	<p>Ņemot vērā paredzamos pienākumus, ko uzņēmējam ir jāveic, lai tas varētu saņemt nomas maksas atlaidi, pašvaldības izdevumu/ieguvumu salīdzinājums pie prognozes² ir sekojoši:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ja katrs no 5 uzņēmumiem izveido 3 darba vietas: <table border="1"> <thead> <tr> <th>Gads</th> <th>Ieguvumi (IIN veidā)</th> <th>Negūtie ieņēmumi</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2025.</td> <td>12793.95</td> <td>98899</td> </tr> <tr> <td>2026.</td> <td>20291.40</td> <td>131865</td> </tr> <tr> <td>2027.</td> <td>23756.40</td> <td>131865</td> </tr> <tr> <td>2028.</td> <td>27477.00</td> <td>131865</td> </tr> <tr> <td>2029.</td> <td>31471.20</td> <td>131865</td> </tr> </tbody> </table> <ul style="list-style-type: none"> Ja katrs no uzņēmumiem iegulda pašvaldības tīpašumā 125 000 euro: <table border="1"> <thead> <tr> <th>Gads</th> <th>Ieguvumi (ieguldījumu veidā ēkā)</th> <th>Negūtie ieņēmumi</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2025.-2029.</td> <td>625000</td> <td>626359</td> </tr> </tbody> </table> <ul style="list-style-type: none"> Pārējos ieguldījumu gadījumos, būtisku lomu ietvers netiešie uzņēmumu investīciju ieguvumi, piemēram, radītās papildus darba vietas uzņēmējdarbības paplašināšanas rezultātā vai darba vietas ar lielāku pievienoto vērtību, kas radīs papildus ienākumus budžetā. 	Gads	Ieguvumi (IIN veidā)	Negūtie ieņēmumi	2025.	12793.95	98899	2026.	20291.40	131865	2027.	23756.40	131865	2028.	27477.00	131865	2029.	31471.20	131865	Gads	Ieguvumi (ieguldījumu veidā ēkā)	Negūtie ieņēmumi	2025.-2029.	625000	626359
Gads	Ieguvumi (IIN veidā)	Negūtie ieņēmumi																							
2025.	12793.95	98899																							
2026.	20291.40	131865																							
2027.	23756.40	131865																							
2028.	27477.00	131865																							
2029.	31471.20	131865																							
Gads	Ieguvumi (ieguldījumu veidā ēkā)	Negūtie ieņēmumi																							
2025.-2029.	625000	626359																							
8. Izstrādes gaitā veiktās konsultācijas ar privātpersonām un institūcijām	<p>8.1. Saistošo noteikumu projektu ir izstrādājuši pašvaldības speciālisti.</p> <p>8.2. Saistošo noteikumu projekts tika nodots sabiedrības viedokļa noskaidrošanai, publicējot Valkas novada pašvaldības oficiālajā tīmekļvietnē www.valka.lv sadaļā "Saistošo noteikumu projekti". Viedokļa izteikšanas termiņš tika noteikts divas nedēļas no publicēšanas dienas, t.i., no 2025.gada 12.februāra līdz 26.februārim.</p>																								

Valkas novada pašvaldības domes priekšsēdētāja

G.Avote

² Prognoze balstīta uz to, ka nomnieki, kuri ir tiesīgi saņemt atbalstu un nomā pašvaldības telpas vai nekustamos īpašumus, ir tiesīgi saņemt 50% atlaidi apskatāmā laika periodā.